

Реализирането на програмата за изграждането на вътрешния пазар в никакъв случай не е една приключена глава на европейската интеграция, дори и след като датата 31.12. 1992 година, ("официалният срок" за това), отдавна е отминала. При осъществяването на четирите свободи за движението на хора, стоки, услуги и капитали в общия вътрешен пазар в много по-голяма степен става дума за един постоянно продължаващ процес.

След създаването на Европейската икономическа общност (ЕИО, Европейска общност), първоначално бяха постигнати значителни успехи в областта на "негативната интеграция" т.е. на премахването на митата и на количествените ограничения. Но осъществяването на свободното движение на стоки и хора в рамките на "общия пазар", както и изобщо реализирането на четирите свободи отбелязаха само бавен прогрес. Така технически норми и национални разпоредби в областта на защитата на потребителите, здравето и околната среда, които можеха да бъдат хармонизирани само в много малък обем чрез първоначално изискващия единодушие инструмент за изравняване на законодателството (чл. 94 на ДЕО), често затрудняваха свободното движение на стоките. Различните удостоверения, доказващи способността за упражняване на дадена професия, ограничаваха свободата на движението на хората; различаващите се разпоредби за контрол затрудняваха трансграничното извършване на услуги; ограниченията за движението на капитали изкривяваха решенията за инвестиране и вложения.

Пред впечатлението за относително затишие на стремежите за интеграция и като реакция на неизгодното положение в конкуренцията спрямо Япония и САЩ през юни 1985 година Европейската комисия представи своята "Бяла книга за окончателното изграждане на вътрешния пазар" един детайлен график, снабден с точни времеви рамки, за 272 законодателни мерки, чието одобряване се приема за съществено за изграждането на вътрешния пазар. Бялата книга е съставена от три основни глави: Премахване на материалните, на техническите и на (непреките) данъчни бариери, при което преобладаващата част от изискваните мерки се отнасяха до техническите бариери. Не се съдържаха обаче предложения за тясно свързаните с намерението за изграждане на вътрешен пазар, но подети едва в Маастрихт и Амстердам теми, като Социалното пространство Европа, Икономическият и валутен съюз, както и хармонизирането на преките данъци.

От централно значение за практическото изграждане на вътрешния пазар бе също ускоряването на процедурата на законодателната дейност. В съответствие с това чл. 95 на ДЕО предвижда, че почти всички свързани с вътрешния пазар правни актове могат да бъдат приемани с квалифицирано мнозинство от Съвета на Европейския съюз. Често само опасността да бъдат победени при гласуването бе достатъчна, за да увеличи готовността за компромиси на отделните държави членки. Някои централни за изграждането на вътрешния пазар области, като хармонизирането на данъците или отделни аспекти на свободното движение, остават обаче изключени и изискват и занапред единодушие, дори и Договорът от Амстердам да предвижда по отношение на свободното движение възможността за решения с мнозинство след преходен период от пет години. Чрез

новосъздадената на няколко етапа, съществено стегната в Амстердам процедура за вземане на решения значително бяха засилени правата на Европейския парламент (ЕП) за участие в законодателната процедура: Така наречената процедура за съвместно вземане на решения (чл. 251 на ДЕО) сега важи за почти всички, свързани с вътрешния пазар правни актове, след като в Амстердам тя бе разпростряна между другото и върху правото за пребиваване и социалните разпоредби за работниците-мигранти. Така ЕП сега може да отхвърли с абсолютно мнозинство на своите членове едно общо становище, одобрено с квалифицирано мнозинство от Съвета, без Съветът да може да пренебрегне това (процедура за вземане на решения). Това се случи например през март 1995 година при директивата за защита на патентите на биотехнологическите изобретения въпреки предварителното съгласие в посредническия комитет.

Едва след представения през 1988 година доклад Чекини се счита за съществена общоикономическата полза от програмата за вътрешния пазар. На основата на премахването на граничните бариери, отварянето на пазара за обществени поръчки, либерализацията на финансовите услуги и на общия положителен "шок от предлагането" докладът общо разчиташе, без да се вземат под внимание съпътстващите

икономически мерки, на допълнителен икономически растеж от 4,5%, създаване на 1,8 милиона нови работни места, намаляване на потребителските цени с 6,1%, както и подобряване на външноикономическата позиция с около 1% от brutния национален продукт. Програмата за вътрешния пазар залагаше на многослойни вериги за въздействие: отпадането на граничния контрол води до непосредствено спестяване на средства от фирмите; големият вътрешен пазар разрешава използването на предимството на мащабното производство; по-силната конкуренция между фирмите в ЕС води до рационализиране, както и до по-нататъшно диференцирано разделение на труда, а с това до нарастване на конкурентоспособността по отношение на трети страни.

През 1996 година Комисията представи своя обхванат доклад "Резултати и ефикасност на вътрешния пазар", който се базираше на 38 отделни изследвания и на едно допитване до 13 000 фирми. При това не ставаше дума за заключителна оценка, а за първи междинни резултати, които бяха определени от Комисията като, общо взето, положителни, но които именно поради постоянно високата безработица, оставаха далеч под високите очаквания. Общоикономически програмата за вътрешния пазар създаде 300 000 до 900 000 допълнителни работни места, предизвика от 1987 година до 1993 година допълнително нарастване на дохода от 1,1% до 1,5% и намали нивото на инфлация с 1,1 до 1,5 пункта. Както се и очакваше, чрез отстраняването на пречките пред търговията се получи по-добро разпределение на ресурсите при използване на възможностите за специализация, при което се стигна в по-малка степен до засилена специализация по определени стопански отрасли в определени страни членки, а много повече до специализация в рамките на стопанските отрасли по определени нива на цените, съответно на качеството. Ефикасността на програмата за вътрешния пазар се оценява най-положително в сектори, в които съществуват особено много нетарифни пречки в търговията (електронна, хранително-вкусова и химическа

промишленост, транспорт). При всички подобни пресмятания естествено остават проблематични възможностите за еднозначно свеждане на въздействието само до единствения фактор "окончателно изграждане на вътрешния пазар" както и необходимостта, към глобалните последици да се включат последвалите екологични разходи, социални въздействия и регионални ефекти на разпределение. Така решаваща роля играят съпътстващите политики, осигуряването на големи средства за структурните и кохезионните фондове и поетапното влизане в сила на директиви за омекотяването на негативните последици. Тогава проектът за вътрешния пазар действително се развива плавно и със сигурна конвергенция, която е от полза за периферно разположените държави членки.

За осъществяването на големия общ пазар програмата за вътрешния пазар залага на две допълващи се стратегии. Едната се състои в отказа от практикуваната до 80-те години "институционална" хармонизация чрез ограничаване на уеднаквяването на правото на ЕС до един минимален обем от основополагащи предписания за осигуряване защитата на здравето, на околната среда и на потребителите области, които отчасти все още попадат в регламентиращите правомощия на държавите членки. Другата стратегия означава обръщане към "функционалната" хармонизация чрез многократно потвърдения от Съда на ЕО принцип на взаимното признаване. От края на преходния период в областта, която не е регламентирана на равнище Общност, съществува напрежение между компетенциите останали в ръцете на държавите членки и изискванията за свободното движение на стоките. Наистина чл. 28 на ДЕО отдавна забранява "всяко търговско регламентиране от държава членка, което е способно да затрудни вътрешнообщностната търговия косвено или пряко, действително или потенциално" (присъда Дасонвил на Съда на ЕО от 1974 година), но такава мярка може все пак да бъде допустима на основание защита на здравето; на потребителите; на обществената сигурност, реда и морала или на околната среда. Подобно прилагане на чл. 30 на ДЕО все пак е възможно само ако тази мярка не се прилага дискриминиращо, ако тя е необходима и пропорционална и ако представлява най-малко радикалното средство.

Но, пречки прикрити като защитни предписания често затрудняват стокообмена между държавите от ЕС. Така например при спора за вноса на френския ликьор "Касис от Дижон" Съдът на ЕО счете забраната за внос за прекомерна мярка за постигане на желаната цел - защита на потребителите, и окачестви като достатъчни за това ясни данни на етикета на бутилките, в случая за съдържанието на алкохол. Тази присъда въведе принципа за взаимното признаване, който има пътеводно значение за осъществяването на вътрешния пазар не само в областта на стоките. Посоченият принцип важи и за стоки от трети страни, доколкото те се намират в свободно обръщение в държава членка на ЕС.

Там, където принципът на взаимното признаване не може да бъде приложен, решаваща роля играе така нареченият "нов подход" за техническа хармонизация и стандартизация, който се практикува от Комисията от 1985 година. Съгласно него Съветът установява в директиви, примерно за машини, строителни материали или играчки, само основни, относително общо формулирани изисквания за защитата на здравето, околната среда и потребителите; докато техническите подробности се регулират чрез европейски стандарти.

Европейските организации за стандартизация СЕН и Сенелек, които се състоят от националните институти за стандартизация, вземат решения като Съвета с квалифицирано мнозинство и са задължени, както държавите членки при законодателната процедура на ЕС, да оттеглят националните стандарти, които не съответстват на европейските стандарти. "Новият подход"

изхожда от това един продукт, произведен в съответствие с даден европейски стандарт, да отговаря на задължителните основни изисквания за сигурност, установени с директива. Всеки производител е свободен да произвежда и без да отговаря на европейските стандарти. Но тогава върху него пада товарът на доказването т.е. той трябва да докаже, че неговият продукт е сигурен. Около 300 технически комитета работят по повече от 10 000 проекта за стандарти за одобряването на всеки от които средно са необходими пет години. Днес около 80% от стандартите се приемат на европейско или международно равнище, докато преди десет години бяха само 20%.

За да предотвратят възникването на нови търговски пречки и за да поощрят принципа за взаимното признаване, чрез многократно разширяваната "Директива за информацията" 83/189 държавите членки се задължиха предварително да съобщават на Комисията всички проекти за технически предписания и стандарти.

С малки изключения всички законодателни мерки, предвидени в Бялата книга на Комисията на ЕО, бяха приети. Докато при премахването на техническите пречки бяха постигнати ранни успехи, а при данъците скоро бе намерено задоволително преходно решение, при премахването на материалните прегради и особено на контрола върху движението на хората съществен пробив стана възможен едва в Амстердам.

Към успешната равностойка в ключови области на вътрешния пазар се числят: отварянето на пазара на обществените поръчки (8% от брутния национален продукт на ЕС) при възлагането на строителни договори и на договори за доставки; разширяване на предписанията на ЕС върху и досега изключените сектори енергия, вода, транспорт, телекомуникации; либерализация на финансовите и транспортните услуги (тук преди всичко крайбрежното корабоплаване и въздушният транспорт); взаимното признаване на дипломите за висше образование и за квалифицираните професии; създаване на европейско разрешение за работа за товарните автомобили; както и създаване на Европейска медицинска агенция и на Европейска служба за запазените марки. Оказа се, че е политически невъзможно в средносрочен план да бъдат наложени формулировките в Бялата книга за премахване на данъчните граници във вътрешния пазар: преход от принципа на страната на предназначение към принципа на страната на произход с трансгранична предданъчна удържа на потребителските данъци; предварително определяне на граници, в които да се вменят националните данъчни ставки; запазване на разпределението на дохода от данъци според принципа на страната на предназначение чрез "процедура на изясняване". Все пак, за да се даде възможност за премахване съгласно срока на граничния контрол, бе намерено временно регламентиране, първоначално за преходен период до 1996 година, но междувременно много добре функциониращо. Съгласно него принципът на страната на произход все пак се прилага за трансграничните покупки на частни лица (автомобилите са изключени), докато презграничните сделки на фирмите посредством записите за доставка на вносителите и износителите продължават да се облагат според принципа на страната на предназначение. И за специалните потребителски данъци принципно остава да съществува принципът на страната на предназначение. Допълнително бяха установени минимални ставки за различните специални потребителски данъци, както и за данъка добавена стойност: 15% за нормалната ставка и 5% за намалената.

Премахването на удостоверението за преминаване на границата и на единната легитимация, новото регламентиране на статистическата регистрация на вътрешнообщностната търговия, преместването на ветеринарния контрол и на контрола на транспортните средства от границите във вътрешността на страните бяха решаващите стъпки по пътя на премахването на материалните прегради в областта на свободното движение на стоките. В Амстердам бяха поставени жалоните за

осъществяването на "Пространство на свободата, сигурността и правото", чрез което да се прехвърлят в компетенциите на Общността визовата политика; предпоставките за пребиваване на имигранти; процедурата за даване на политическо убежище, както и правното сътрудничество по граждански дела (Правосъдие и вътрешни работи). Чрез приемането в правната рамка на ЕС на Шенгенското споразумение, към което междувременно се присъединиха всички държави членки на ЕС, освен Ирландия и Великобритания, осъществяването на свободното движение на хора стана съвсем реално за гражданите на ЕС. Тринадесетте шенгенски държави могат да използват възможността за по-тясно сътрудничество. Но прякото или преминаващо през Европол сътрудничество между полицейските и другите наказателни власти, както и сътрудничеството в борбата срещу тероризма, организираната престъпност, търговията с наркотици и оръжие продължава да се извършват по пътя на междуправителственото сътрудничество.

От достигането и преминаването на целевата дата 1992 година, вниманието напълно разбираемо се насочва в нарастваща степен към проблематиката на осъществяването и управлението на вътрешния пазар. Приетите мерки, повечето под формата на директиви, трябва да бъдат приведени в националното право на страните членки и съответно приложени коректно от гледна точка на съдържанието и в съответствие със сроковете. Междувременно Комисията повече не поставя в основата на своите статистики само 272-те мерки от Бялата книга (средното ниво на тяхното прилагане в рамките на целия ЕС е 94,8%), а всичките 1339 така наречени "директиви за вътрешния пазар". Само 941, т.е. 70,3%, от тези директиви бяха приложени съобразно реда от всички държави членки. Едно разглеждане по специфични сектори показва дефицити при обществените поръчки (ниво на прилагане 70%), в транспортното дело (83%) и при телекомуникациите (76%). Но една чисто количествена оценка може частично да въведе в заблуждение, тъй като тя не държи сметка за недостатъците на прилагането, при чиято проверка Комисията бавно напредва.

Точно за срещата на върха в Амстердам Комисията публикува своя план за действия за вътрешния пазар, в който на основата на представените през 1996 година изследвания се определят 4 стратегически цели и се предлага поетапен график до 1999 година за осъществяването на считаните за необходими действия и мерки. Четирите стратегически цели засягат: 1. По-действено прилагане на предписанията, чрез по-добро влизане в сила на правото на вътрешния пазар; 2. Предотвратяване на деформации на пазара, чрез създаване на истинска обща система за данъка добавена стойност; 3. Премахване на секторноспецифичните бариери; 4. Създаване на по-голяма близост на гражданите до вътрешния пазар.

В началото на програмата за вътрешния пазар от трети страни често бе посочвана възникващата опасност от създаване на "крепостта Европа". Тази опасност бе смекчена в значителна степен. Увеличаването на вътрешнообщностната търговия не се извърши за сметка на вноса от трети страни, чиято част в стоковото потребление дори се увеличи от 12 на 14%. Освен това чрез вътрешния пазар икономическото място Европа стана по-привлекателно и за чуждестранните инвеститори: Ако в средата на 80-те години на Европа се падаха само 28% от преките

чуждестранни инвестиции в света, то в началото на 90-те години този дял бе вече 44%. Изграждането на вътрешния пазар имаше за последица също и запълването на все още съществуващите празноти в общата търговска политика (Външни отношения), тъй като откакто бе премахнат граничният контрол, държавите членки повече не могат да се позовават на защитната клауза на чл. 134 на ДЕО.

Дори и изграждането на вътрешния пазар все още да не е напълно осъществено и досега само отчасти да са изпълнени големите очаквания, това начинание бе както една конкретна цел, така и средство за постигане на целта. Достоверността на проекта за вътрешния пазар освободи пътя за по-нататъшни интеграционни стъпки, както и за свързване с изграждането на Икономическия и валутен съюз.

За осъществяването на големия общ пазар програмата за вътрешния пазар залага на две допълващи се стратегии. Едната се състои в отказа от практикуваната до 80-те години "институционна" хармонизация чрез ограничаване на уеднаквяването на правото на ЕС до един минимален обем от основополагащи предписания за осигуряване защитата на здравето, на околната среда и на потребителите области, които отчасти все още попадат в регламентиращите правомощия на държавите членки. Другата стратегия означава обръщане към "функционалната" хармонизация чрез многократно потвърдения от Съда на ЕО принцип на взаимното признаване. От края на преходния период в областта, която не е регламентирана на равнище Общност, съществува напрежение между компетенциите останали в ръцете на държавите членки и изискванията за свободното движение на стоките. Наистина чл. 28 на ДЕО отдавна забранява "всяко търговско регламентиране от държава членка, което е способно да затрудни вътрешнообщностната търговия косвено или пряко, действително или потенциално" (присъда Дасонвил на Съда на ЕО от 1974 година), но такава мярка може все пак да бъде допустима на основание защита на здравето; на потребителите; на обществената сигурност, реда и морала или на околната среда. Подобно прилагане на чл. 30 на ДЕО все пак е възможно само ако тази мярка не се прилага дискриминиращо, ако тя е необходима и пропорционална и ако представлява най-малко радикалното средство.

Но, пречки прикрити като защитни предписания често затрудняват стокообмена между държавите от ЕС. Така например при спора за вноса на френския ликьор "Касис от Дижон" Съдът на ЕО счете забраната за внос за прекомерна мярка за постигане на желаната цел - защита на потребителите, и окачества като достатъчни за това ясни данни на етикета на бутилките, в случая за съдържанието на алкохол. Тази присъда въведе принципа за взаимното признаване, който има пътеводно значение за осъществяването на вътрешния пазар не само в областта на стоките. Посоченият принцип важи и за стоки от трети страни, доколкото те се намират в свободно обръщение в държава членка на ЕС.

Там, където принципът на взаимното признаване не може да бъде приложен, решаваща роля играе така нареченият "нов подход" за техническа хармонизация и стандартизация, който се практикува от Комисията от 1985 година. Съгласно него Съветът установява в директиви, примерно за машини, строителни материали или играчки, само основни, относително общо формулирани изисквания за защитата на здравето, околната среда и потребителите; докато техническите подробности се регулират чрез европейски стандарти.

Европейските организации за стандартизация СЕН и Сенелек, които се състоят от националните институти за стандартизация, вземат решения като Съвета с квалифицирано мнозинство и са

задължени, както държавите членки при законодателната процедура на ЕС, да оттеглят националните стандарти, които не съответстват на европейските стандарти. "Новият подход" изхожда от това един продукт, произведен в съответствие с даден европейски стандарт, да отговаря на задължителните основни изисквания за сигурност, установени с директива. Всеки производител е свободен да произвежда и без да отговаря на европейските стандарти. Но тогава върху него пада товарът на доказването т.е. той трябва да докаже, че неговият продукт е сигурен. Около 300 технически комитета работят по повече от 10 000 проекта за стандарти за одобряването на всеки от които средно са необходими пет години. Днес около 80% от стандартите се приемат на европейско или международно равнище, докато преди десет години бяха само 20%.

За да предотвратят възникването на нови търговски пречки и за да поощрят принципа за взаимното признаване, чрез многократно разширяваната "Директива за информацията" 83/189 държавите членки се задължиха предварително да съобщават на Комисията всички проекти за технически предписания и стандарти.

С малки изключения всички законодателни мерки, предвидени в Бялата книга на Комисията на ЕО, бяха приети. Докато при премахването на техническите пречки бяха постигнати ранни успехи, а при данъците скоро бе намерено задоволително преходно решение, при премахването на материалните прегради и особено на контрола върху движението на хората съществен пробив стана възможен едва в Амстердам.

Към успешната равностойка в ключови области на вътрешния пазар се числят: отварянето на пазара на обществените поръчки (8% от brutния национален продукт на ЕС) при възлагането на строителни договори и на договори за доставки; разширяване на предписанията на ЕС върху и досега изключените сектори енергия, вода, транспорт, телекомуникации; либерализация на финансовите и транспортните услуги (тук преди всичко крайбрежното корабоплаване и въздушният транспорт); взаимното признаване на дипломите за висше образование и за квалифицираните професии; създаване на европейско разрешение за работа за товарните автомобили; както и създаване на Европейска медицинска агенция и на Европейска служба за запазените марки.

Оказа се, че е политически невъзможно в средносрочен план да бъдат наложени формулировките в Бялата книга за премахване на данъчните граници във вътрешния пазар: преход от принципа на страната на предназначение към принципа на страната на произход с трансгранична предданъчна удръжка на потребителските данъци; предварително определяне на граници, в които да се вменят националните данъчни ставки; запазване на разпределението на дохода от данъци според принципа на страната на предназначение чрез "процедура на изясняване". Все пак, за да се даде възможност за премахване съгласно срока на граничния контрол, бе намерено временно регламентиране, първоначално за преходен период до 1996 година, но междувременно много добре функциониращо. Съгласно него принципът на страната на произход все пак се прилага за трансграничните покупки на частни лица (автомобилите са изключени), докато презграничните сделки на фирмите посредством записите за доставка на вносителите и износителите продължават да се облагат според принципа на страната на предназначение. И за специалните потребителски данъци принципно остава да съществува принципът на страната на предназначение. Допълнително бяха установени минимални ставки за различните специални потребителски данъци, както и за данъка добавена стойност: 15% за нормалната ставка и 5% за намалената.

Премахването на удостоверението за преминаване на границата и на единната легитимация, новото регламентиране на статистическата регистрация на вътрешнообщностната търговия, преместването на ветеринарния контрол и на контрола на транспортните средства от границите във вътрешността

на страните бяха решаващите стъпки по пътя на премахването на материалните прегради в областта на свободното движение на стоките. В Амстердам бяха поставени жалоните за осъществяването на "Пространство на свободата, сигурността и правото", чрез което да се прехвърлят в компетенциите на Общността визовата политика; предпоставките за пребиваване на имигранти; процедурата за даване на политическо убежище, както и правното сътрудничество по граждански дела (Правосъдие и вътрешни работи). Чрез приемането в правната рамка на ЕС на Шенгенското споразумение, към което междувременно се присъединиха всички държави членки на ЕС, освен Ирландия и Великобритания, осъществяването на свободното движение на хора стана съвсем реално за гражданите на ЕС. Тринадесетте шенгенски държави могат да използват възможността за по-тясно сътрудничество. Но прякото или преминаващо през Европол сътрудничество между полицейските и другите наказателни власти, както и сътрудничеството в борбата срещу тероризма, организираната престъпност, търговията с наркотици и оръжие продължава да се извършват по пътя на междуправителственото сътрудничество.

От достигането и преминаването на целевата дата 1992 година, вниманието напълно разбираемо се насочва в нарастваща степен към проблематиката на осъществяването и управлението на вътрешния пазар. Приетите мерки, повечето под формата на директиви, трябва да бъдат приведени в националното право на страните членки и съответно приложени коректно от гледна точка на съдържанието и в съответствие със сроковете. Междувременно Комисията повече не поставя в основата на своите статистики само 272-те мерки от Бялата книга (средното ниво на тяхното прилагане в рамките на целия ЕС е 94,8%), а всичките 1339 така наречени "директиви за вътрешния пазар". Само 941, т.е. 70,3%, от тези директиви бяха приложени съобразно реда от всички държави членки. Едно разглеждане по специфични сектори показва дефицити при обществените поръчки (ниво на прилагане 70%), в транспортното дело (83%) и при телекомуникациите (76%). Но една чисто количествена оценка може частично да въведе в заблуждение, тъй като тя не държи сметка за недостатъците на прилагането, при чиято проверка Комисията бавно напредва.

Точно за срещата на върха в Амстердам Комисията публикува своя план за действия за вътрешния пазар, в който на основата на представените през 1996 година изследвания се определят 4 стратегически цели и се предлага поетапен график до 1999 година за осъществяването на считаните за необходими действия и мерки. Четирите стратегически цели засягат: 1. По-действено прилагане на предписанията, чрез по-добро влизане в сила на правото на вътрешния пазар; 2. Предотвратяване на деформации на пазара, чрез създаване на истинска обща система за данъка добавена стойност; 3. Премахване на секторноспецифичните бариери; 4. Създаване на по-голяма близост на гражданите до вътрешния пазар.

В началото на програмата за вътрешния пазар от трети страни често бе посочвана възникващата опасност от създаване на "крепостта Европа". Тази опасност бе смекчена в значителна степен. Увеличаването на вътрешнообщностната търговия не се извърши за сметка на вноса от трети страни, чиято част в стоковото потребление дори се увеличи от 12 на 14%. Освен това чрез вътрешния пазар икономическото място Европа стана по-привлекателно и за чуждестранните инвеститори: Ако в средата на 80-те години на Европа се падаха само 28% от преките чуждестранни инвестиции в света, то в началото на 90-те години този дял бе вече 44%. Изграждането на вътрешния пазар имаше за последица също и запълването на все още съществуващите празноти в общата търговска политика (Външни отношения), тъй като откакто бе премахнат граничният контрол, държавите членки повече не могат да се позовават на защитната клауза на чл. 134 на ДЕО.

Дори и изграждането на вътрешния пазар все още да не е напълно осъществено и досега само отчасти да са изпълнени големите очаквания, това начинание бе както една конкретна цел, така и средство за постигане на целта. Достоверността на проекта за вътрешния пазар освободи пътя за по-нататъшни интеграционни стъпки, както и за свързване с изграждането на Икономическия и валутен съюз.